

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Tvrriani Societatis Iesv, Aduersùs Magdeburgenses Centuriatores pro Canonibus Apostolorum, & Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum, Libri Quinq[ue]

Torres, Francisco de

Coloniae, 1573

VD16 T 1629

Cap. XX. Responsio ad id, quod Magdeburg. de Eusebio Caesareensi, & Hieronymo, ac Damaso objiciunt, quòd de epistolis Pontificu[m] apostolicorum non meminerint, & de quibus epistolis Damasus ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29685

sanctos significat, qui debemus non nutrire comam, sed potius tondere caput, postquam Christus caput nostrum venit, in quo completum est votum & promissio Patribus facta, ac velamen legis sublatum, commune est omnium laicorum fidelium: ut iam his de causis non sit clericorum propria corona, sed sit propria ex sola ordinatione. Sola itaque impositio manus restat, quæ ut propria clericorum est, ita eorum est propria tonsura capitis in vertice, quæ ad illam propriè significandam, Apostolicè instituta est. & hæc hæc hactenus. Deinceps de testibus.

Responsio ad id, quod Magd. de Eusebio Casarensi, & Hieronymo, ac Damaso obijciunt, quod de epistolis Pontificum Apostolicorum non meminerint. & de quibus epistolis Damasus mentionem fecerit, & de modo, quo vitas pontificum scripsit. Cur Leo III. de epistolis pontificum Apostolicorum non meminerit, ubi aliorum posteriorum pontificum epistolas commemorat. Item de decretis harum epistolarum, quæ Gratianus in suo volumine decretorum, earum authoribus assignavit, & de decretis quibusdam epistolarum, quæ in ijsipis epistolis, ex quibus ab eo citantur, non reperiuntur. Item de vno tantum teste à Magdeburg producto ad dicendum testimonium contra epistolas pont. & quid ille contra Hieronymi & Damasi, quos citat, sententiam sinxerit, ut differentiam episcoporum & presbyterorum tolleret.

Cap. 20.

Confutatis iam, quantum mediocri diligentia potuimus, quæcumque in criminibus contra epistolas priscorum pontificum Centuriatores obiecerunt, aggrediamur locum de testibus, quos in easdem epistolas produxerunt: quorum testimonio, ut quibus maximè confidebant, in extrema parte accusationis suæ recitârunt, ne vllas partes boni accusatoris præuaricando prætermitterent. Respondebo igitur hîc prius de vestris testibus, postea de nostris. Eusebius, inquit, earum epistolarum mentionem non facit, neque Hieronymus: cum tamen alia scripta, cuiuslibet

“ magni doctoris scrupulosè etiam annotare soleant.] Ecquod istud genus est producendi testes, qui nihil dicant, neque dicere possint, quia de quibus ijdem rogantur, nihil audierint? Sed nec illud mirum videri debet,

Quod aliquando scripta paruo tempore obliuerentur. non omnia omnium scripta, ad notitiam vel manus Eusebij, aut Hieronymi venisse. immò nonnunquam interuallo non ita loginquo scripta, etià obsolescunt, & tanquam oblitterata, nouis cedunt: quæ difficile sit postea, etsi maximè velis, reperire. Epimenides poeta alioqui celebris, post quinquaginta annos à multis non cognoscebatur, ut Marcus Varro lib. 6. de lingua Latina testatur. Teucer Liuij post decem annos à multis item ignorabatur. Sed neque scriptoris industria, ait idem author, reprehendenda est, quòd Herois tritauum aut atauum non potuerit reperire, cum

Marc. Varro.

cùm ipse tui tritau matrem non possis dicere. Qui multa dixerit commo-
dè, potiùs boni consulendum est, quàm qui aliquid nequiuerit, reprehē-
dendum. Sunt hodiè Romè in bibliotheca Vaticana multa volumina epi-
stolarum Pontificum superiorum, quæ Pontificatùs cuiusque eorum acta
ac res gestas continent, vnde vulgò Registra vocantur, Gregorij vij. Inno-
centij iij. Honorij iij. Gregorij ix. Innocentij iij. Alexandri iij. Urbani iij.
Clementis iij. Nicolai iij. Honorij iij. Bonifacij viij. Ioannis xxij. Clemē-
tis vj. Innocentij vj. Urbani v. Hæc verò, quia sunt manu scripta, & non-
dùm à typographis vulgata, in paucissimorum hominum noticiam vene-
runt præter ea, quæ Gregorius ix. & Bonifacius viij. perpauca ex multis
illis suorum antecessorum epistolis excerpta, compilârunt, & ad vsum iu-
diciorum ecclesiasticorum in locos communes, quos titulos vocant, dif-
tribuerunt. Quòd si hæc fortassis altero seculo, cùm iam memoria nostræ
ætatis testimonio esse non poterit, in lucem edantur, & in manus omnium
veniant, & aliquis tunc ex Magdeburg. ab inferis excitatus, ix. libros Cle-
mentis vj. septem Innocētij vj. sex Urbani v. nouem Gregorij xj. ac decem
Benedicti xij. in ius vocet, & eas epistolas falsas contendat, quòd nulli su-
periorum temporum scriptores, immò nec ipsi Pontifices de eis memi-
nerint, quas neque fortassè viderunt, an ideò falsæ ac fictæ tunc erunt, quæ
nunc sunt verissimæ, & quas oculis cernimus? sed vt ad Eusebium & Hie-
ronymum, quorum silentium nobis Magdeburgen. obiecerūt, redeamus,
quia eorū manus & oculos, multos libros & authores fugisse adhuc for-
tassè more suo negabunt, dicant illijpsi, quos testes citârunt, vt à suis isti
testibus redarguâtur. Eusebius lib. 5. Historiæ suæ ecclesiasticæ, ca. 27. Ser-
uantur, inquit, adhuc apud multos plurima prisorum & ecclesiasticorum
viro-rū præclaræ diligentæ monumenta, quorum quæ nos cognouimus,
ista sunt: Heracliti & Maximi de vulgatissima illa hæreticorum questione,
vnde fit malum, & de eo, quòd materia sit facta: & Candidi exameron, &
Ebionis in idem argumentum, & Sexti de Resurrectione. An non confite-
tur hic apertè, non omnia ad noticiam suam venisse? Rursus lib. 6. cap. 12.
& alia quidem Serapionis de doctrinæ studio monumenta, apud alios as-
seruari credibile est: ad nos verò ea sola venerunt, quæ ad Pontium scri-
psit, deindè epistolæ, & quidam liber de Euangelio. Vos Magdeburgenses
dicitis, propter instructissimam bibliothecam, & quia erat intus Con-
stantino, nihil librorum potuisse latere Eusebium, ipse contra fatetur po-
tuisse, vtri parti credemus? si Eusebio, vos igitur falli estis. Item in eodem
libro cap. 19. Hammonius, inquit, diuinam philosophiam illibatam & in-
tegram vsque ad vltimum vitæ terminum retinuit, sicut viri huius lucu-
brationes etiam nunc testantur, quæ ex Commentarijs, quos post se reli-
quit, celebrantur, qualis est de concordia Moysis & Iesu inscriptus: & quòd
alij apud viros honestos & studiosos reperiuntur. An non hoc quoque lo-
co fatetur se non omnia huius authoris vidisse? Adhuc in eodem lib. ca. 22.

De *Regestis
Pontificū nū-
dum vulgatis.

De libris,
quos Eusebius
Casar. confis-
& secur se nō vi-
disse.

H h h h de

de Hippolyto sic scribit, cum alia plurima monumenta composuisset, etiam commentarium de Pascha scripsit: reliquorum vero illius commentariorum ad nos ista venerunt, In Hexameron, & quæ sequuntur, deinde subiungit, Plurima etiam alia apud multos afferuari reperies. Hoc item in loco commentum vestrum conuincit Eusebius, quem dixistis nihil latere potuisse: qui tamen non solum multorum authorum non omnia opera vidit, sed aliquorum, & quidem magnorum & illustrium authorum nihil vidit, ut Pantæni magistri Origenis, de quo lib. 5. cap. 10. meminit, sed nihil de libris eius, & Narcissi episcopi Hierosolymitani, de quo meminit in eodem lib. cap. 12. libros vero Hymenæi, non solum non vidit, sed nec ipsius authoris meminit. Hos quoque tres authores obiecit sanctus Maximus ante

*Quid sanctus
Maximus de
Eusebio respo
derit pro des
fensione Dio
nyfij Areopa.*

annos octingentos ijs, qui Dionysij Areopagitæ opera negabant, vestro argumento in similem errorem inducti, quia eorum Eusebius non meminisset: quibus, inquit ille, respondendum est, multa Eusebium latuisse, quæ ad manus eius non venerunt. siquidem nec ipse ait vniuersa se congregasse, quin potius fatetur, innumerabiles libros esse, qui nunquam ad eum peruenissent. Ac possem ego, inquit, multorum libros commemorare, & eorum quidem, qui fuerunt patriæ eius, ut Hymenæi & Narcissi episcoporum Hierosolymitanorum. Atqui nactus sum ego, inquit, quædam Hymenæi. Item neque Pantæni opera retulit Eusebius, neque Clementis Romani, præter duas epistolas, immo nec aliorum plurimorum. Hactenus sanctus Maximus Eusebius ergo ut multos alios libros non reperit, ita horum Pontificum epistolas paucas eum non reperisse, non est mirandum. Libros enim occultandi facilis est cautio: inreperiendo autem, casus, locus, euentus, occasio. Licet enim dicere de non reperiendo libros, quod summus orator pro Flacco dixit de non capiêdo Piratas in mari, cum quærûtur, siquidem ut sanct. Ephræm ait, sicut nulli sunt magis inuidi, quam qui bonos libros alijs non commodant, sic qui bonos libros ad omnium utilitatem à suis authoribus scriptos occultant, bibliothecarum prædones sunt. Idem de beato Hieronymo respondendum est, qui minus instructam bibliothecam, quam Eusebius, habuit, qui istorum quoque, Pantæni, Narcissi, Hymenæi libros ignorauit, ut Eusebius: immo de Tertulliano idem Hieronymus, commemoratis paucis libris eius, quos nouit, fertur, inquit, vixisse usque ad decrepitam ætatem, & multa, quæ non extant, opuscula condidisse. atqui multa Tertulliani extant modo, quæ Hieronymus non vidit, & de beato Hilario aiunt, inquit, quidam scripsisse eum in Cantica, sed à nobis hoc opus ignoratur. Hæc vestri testes. Iudicate vos Magdeburgenfes, an qui se confitentur plurima aliorum authorum opera ignorasse, iidem potuerint epistolas etiam paucas Clementis & aliorum Pontificum Apostolicorum ignorare. Sed de Hieronymo illud hic aduertendum est, nè quis opinione fallatur, dum existimat, de epistola Clemænis ad Iacobum, eum loqui, cum loquens de Clemente inter scriptores ecclesiasticos, Fertur, inquit, & secunda

cunda eius nomine epistola, quæ à veteribus reprobatur. Sed non ita est: non loquitur de Epistola Clementis ad Iacobum, sed de secunda epistola Clementis ad Corinthios, quod facile est intelligere, si quis aduertat: sic enim dixerat Hieronymus paulò suprà de eodem Clemente: Scripsit ex persona Romanæ ecclesiæ ad ecclesiã Corinthiorum valde vtilem epistolam, quæ & in nonnullis locis publicè legitur, quæ mihi videtur characteri epistolæ, quæ sub Pauli nomine ad Hebræos fertur, conuenire: sed & multis de eadem epistola non solùm sensibus, sed iuxta verborum quoque ordinem abutitur, omninò grandis in vtraque similitudo est. Hactenus Hieronymus de epistola Clementis, scripta ex persona Romanæ ecclesiæ ad Corinthios, quod etiam Eusebius scripsit, deindè subiungit: Fertur & secunda eius nomine epistola, scilicet secundam ad Corinthios intelligi voluit, quæ non ex persona Romanæ ecclesiæ, sicut prima, scripta fit, sed Clementis nomine: atque ita quidem intelligendum esse, satis ratio ipsa conuincit: Etenim si non est secunda ad Corinthios, debuit profectò dicere scriptor prudens, ad quem, siue ad quos, ista secunda epistola scripta esset, sed non dixit, quia iã dixerat, deindè quorsum illud addidit, eius nomine scripta, nisi vt à priore distingueret, quæ erat etiam Clementis, sed in persona ecclesiæ Romanæ ad Corinthios scripta? secunda verò ad eosdem scripta Clementis nomine. Erat itaque secunda epistola sic inscripta, Epistola Clementis ad Corinthios: prior verò sic, Epistola Romanæ ecclesiæ ad Corinthios per Clementem, sicut constitutiones, quas in persona Apostolorum scripsit, sic inscriptæ sunt: Constitutiones Apostolorum per Clementem. multum enim, vt antea dixi, delectatus est Clemens hoc genere scribendi *μιμητικῶς*, non solùm in libris de sermonibus & disputationibus Petri cum Simone, & in libris de Apostolicis Constitutionibus, in vtrisque enim inductione personarum vsus est, sed etiam in epistola priore ad Corinthios, & in alia quadam, quam ex persona Petri ad Iacobum fratrem Domini scripsit, quæ erat, vt Photius testatur, in altera editione sermonum & disputationum beati Petri cum Simone. Duæ enim, inquit, editiones ferebantur, (feri enim hoc potuit, vt nos duas nunc ferri videmus moralium Arist. ad Nicomachum, & Eudemum, quæ in plerisque nihil ferè differunt, & duas se fecisse editiones librorum Academicorum, licet non eodem numero librorum, Cicero in epistola quadam ad Atticum testatur) in quarum altera, inquit Photius, *ἐπιστολὴ προτίτταται ὡς ἀπὸ τρίτου τοῦ ἀποστόλου πρὸς ἰακώβου ἐπιστολῆν*. In altera *ὡς ἀπὸ ἑκλήμντος πρὸς ἰακώβου*, differunt verò hæ duæ epistolæ argumento, & si editiones ipsæ eiusdem argumenti sint, quanuis non pauca in eis sint varia. Meminit quoque de vtraque harum editionum Ruffinus in proemio. Redeo ad epistolam illam secundam Clementis, quam Hieronymus dicit, quam esse quidem ad Corinthios scriptam, illud quoque probat, quòd duas epistolas ad Corinthios Clementem scripsisse, apud omnes constat. Vnde Leonidas in opere, quod de locis communibus

Genus scribendi, quo Clementis delectatus est

De gemina editione librorum Clementis de Sermonibus Petri.

Photius Con-
stant. de epist.
2. Clemen. ad
Corinth.

Rursus in cō-
mento mani-
festo Magdeb.
deprahensi.

Damasus de
duabus episto-
lis Anacleti in
exemplaribus
manuscriptis
vetsus memi-
nit, & de epi-
sto. i. clem. ad
Iacobum de
doctrina Petri

Theologicis composuit, ex prima & secunda epistola Clementis Romani ad Corinthios, locos citat: & vt ceteros præmittam, idem etiam testatur Photius in sua bibliotheca, ac dicit præterea de epistola secunda ad Corinthios, ἔτι τινὰ ἀσάπιδ τῆσ δῆσ γραφῆσ ξενίοντα παρσδάρησ, καὶ ἐρμηνίασ δὲ τινῶν ἐστὶν ἄρᾶ ἀλλοτῶσ τοῦ ἴχου. id est, quædã nouè & inusitatè dicta, tanquã ex scriptura sacra eam introducere, & habere quorundam dictorum interpretationes absonas. Hæc fortasè causa existimanda sit, cur, vt Hieronymus ait, à veteribus reprobaretur. Iam de Damaso, quod dicitis miraculi instar esse, quod de epistolis horum Pontificum non meminerit, si manu scriptis potius quàm impressis credatur exemplaribus, præsertim cum vicinus eorū seculo esset, & ex professo suorum antecessorum vitas describeret, quod quid est aliud, dicitis, quàm apertū Damasi testimonium, nullas vnquàm tales ab eis scriptas existimâsse? Hoc quoq; falsum est, si exemplaribus manuscriptis, vt vos dicitis, & quidem antiquis, potius quàm impressis credatur. In tomis enim conciliorum Colonia impressis anno Domini 1538. in vita Anacleti, ex Pontificali Damasi nulla de epistolis eius mentio: in vetusto autem exēplari manu scripto, quod hîc Romæ Achilles Stadius Lufitanus, vir probus & multis doctrinis eruditus, mihi cōmodauit, sic scriptum reperi: Duas etiam decretales epistolas, omni sapientia plenas scripsit: hic sub Diomitiano principe, Martyrij gloriam capitis obruntatione suscepit &c. Quare si apertum Damasi testimonium esset, vt vos dicitis, si de nullis epistolis Apostolicorum Pontificum meminisset, nullas ab eis scriptas esse: quanto hoc eiusdem testimonium apertius est & firmitus, has duas epistolas Anacleti esse, de quibus ille meminit? nisi fortè apertius loquitur qui tacet, q̄ qui aliquid dicit. de tertia verò Anacleti epistola etsi nō sit Damasus testis, nō cōtinuò sequitur, nō esse eius. Nisi fortè putatis, si quid ab aliquo scriptore prætermisum sit, cōtinuò fidem reliquis scriptoribus derogari. sic enim nec euangelistis fidem habebitis, quia alius, quod alius postea suppleret, prætermisit. Itaq; de duabus meminit Damasus, de tertia verò Anacleti epistola nō meminit. De epistola verò Clementis prima ad Iacobum fratrem Dñi, meminit idem Damasus, si exēplaribus non solum impressis, quibus vos, vt video, non creditis, sed magis adhuc manu scriptis credatur. Sic enim in illo vetustissimo exemplari scriptum erat, quod vobis aut vestris, cum volueritis, ostendi potest. Hic ex p̄cepto beati Petri suscepit ecclesiã gubernandã Pontificatū, si cut fuerat ei à Dño Iesu Christo cathedra tradita vel cōmissa, q̄d in epistola, quæ ad Iacobū scripta est, qualiter ei cōmissa est à beato Petro ecclesiã, reperies, accedit huc, quod de eadem epistola Clementis, & de doctrina Petri in ea tradita in ordinatione Clementis, mentio quoquè fit in epistolis Anacleti, quibus testimonium honorificum Damasus tribuit, vt paulò antè docuimus, quod vos negabatis. Quod quidem testimonium Damasi, cum vos iam declinare non possitis, quia ad exemplaria manu scripta p̄uocastis, necessè vobis est, vt has

has saltem epistolas, Clementis primam, & duas Anacleti, veras esse fateamini, quas si semel recipiatis, & reliquas sponte vestra recipietis. In his enim epistolis Clementis ad Iacobum & Anacleti, præter euangelicam & Apostolicam de magnis sacramentis doctrinam, sunt etiam Apostolica de potissimis rebus ecclesiæ catholicæ decreta, quibus vestra falsa disciplina, & a catholicis defectio, clarissimè coarguitur: quæ fuit causa, ut eas diabolo instigante, tam studiosè negaretis. Illud verò, quod de Damaso addidistis, ex professo suorum antecessorum vitas descripsisse, ut ex eo probaretis, debuisse de omnium Pontificum, quorum vitas scribebat, epistolis meminisse, non solum falsum est, sed etiam inscitæ vestræ non obscurum argumentum. Quomodò enim ex professo vitas scripsit, qui nihil ferè aliud breuissimè scribit, quàm quo loco, quo patre natus Pontifex, quibus temporibus vixit, quot ordinationes fecit, quibus cõsulibus mortuus, vbi sepultus: quæ non tam ad historiæ descriptionem pertinet, quàm ad quosdã veluti Chronicos canones, qui sunt, ut Casiodorus in libro de Institutionibus diuinarum literarum ait, quædam imagines historiarum, & breuissimæ temporum commemorationes. De Clementis verò & Anacleti tantum epistolis propter earum excellentiam meminit. Quòd si ex professo vitas Pontificum scribebat, ut Plutarchus aliquis, aut Tranquillus, aut Herodianus, vbi sunt eorum acta & gesta per vniuersam vitam? sed quia Magdeburgenses vndeunque, quid in epistolas Pontificum Apostolicorum vtcunque obijciat, tam diu quæsituri sunt, quàm diu in ista sua secta permanebunt, occurrendum est illis, si quandò hoc obijciant, quod nescio quomodò hætenus non obiecerunt. Explicanda, inquam, nobis ratio est, cur neque Leo III. Pontifex, de epistolis præscorum pontificum, quas isti negant, in epistola ad Britannos dist. 20. non meminerit, si verè & antiquæ sunt, ut quidem sunt: præsertim cum in eadem epistola de epistolis meminerit aliorum Pontificum posteriorum, Syluestri, Syricij, Innocentij, Zosimi, Celestini, Leonis, Hilarij, Gelasij, Hormisdæ, & Gregorij Iunioris. immò ipsa Leonis epistola, si quis aduertat, rationem explicat, cur illarum epistolarum non sit hæc à Leone Pontifice facta mentio: quia scilicet non hoc ei propositum erat, ut epistolas Pontificum superiorum numeraret: immò nec omnium inferiorum, si quidem ab Hormisdæ vsque ad Gregorium iuniorem, epistolas Pontificum trecentorum annorum & amplius prætermiserit. Quod ergò ei propositum fuit? nempe hoc tantum, ut meminisset de Pontificum decretalium regulis, quæ vnà cum canonibus ad vsum iudiciorum in vno codice ferebatur: aliud enim erat meminisse, qui Pontifices epistolas scriptas reliquissent: quorum Pontificum decretalium regulæ cum canonibus ad iudicandas causas coniunctæ essent: ad iudicia enim non epistolarum, sed regulæ epistolarum, & canones synodorum ferri solent, sicut non libri sanctorum Doctorum, sed dicta, ut verbo ipsius Leonis utitur. Sic ergò ait Leo: De libellis & commentarijs aliorum non conuenit aliquos iu-

Quo genere vitas Pont. scripsit Damasus.

Quàm absurdum sit dicere Damasum ex professo vitas Pontificum scripsisse.

dicare, & sanctorum conciliorum canones relinquere, vel decretalium regulas: non dixit, & decretales epistolas, sed vel decretalium, scilicet epistolarum regulam, quæ habentur apud nos simul cum canonibus, quibus in ecclesiasticis utimur iudicijs. deinde numerat, quorum canones dicat, & postea subiungit, Et cum illis regulæ præfulum Romanorum: nec hîc dixit, Et cum illis epistolæ præfulû Romanorû: sed, Regulæ præfulû Romanorû, Syluestri, Syricij, & qui sequuntur vsq; ad Gregoriû iuniorem. Deinde subiungit, Isti omninò sunt, & per quos episcopi iudicant, & per quos episcopi simul & clerici iudicantur. & paulò post, quam ob causam luculentius & magna voce pronunciare non timeo, quia qui illa, quæ prædiximus sanctorum Patrum statuta, quæ apud nos canonum nomine prætitulantur, siue sit episcopus, siue clericus, siue laicus, non indifferenter recipere conuincitur. iam hoc loco regulas quoquæ decretalium, nomine canonum affecit. De illorum igitur Pontificum decretalibus epistolis meminisse hîc voluit Leo Pontifex, quarum regulæ, vt dixi, cum canonibus synodorum in publico versabantur: priscorum verò Pontificum, & aliorum deinceps decretalium epistolarum, quarum mentio hîc à Leone prætermissa est, regulas non fuisse tunc separatim in numerum canonum cum cæteris regulis decretalium relatos, testis quoq; est Nicolaus primus, qui eodem tempore Leonis III. vixit, dist. 19. cap. Si Romanorum Pont. id quod episcopi quidam Galliæ ad abrogandam auctoritatem illis ipsi priscorum Pontificum epistolis obijciendum esse putauerunt: quos duobus decretis, altero Leonis, & altero Innocentij, quæ in codice canonum ab episcopis Galliæ obiecto ferebantur, redarguit. de quo prolixius paulò post Magdeburgensib. respondebimus, illud ipsum caput, quod nobis obiecerunt, in eos retorquentes. Denique, vt finiam, sic cogitandum est, Leonem III. priscorum pontificum decretales epistolas prætermisisse, vt canones celeberrimæ synodi Chalcedonenfis prætermisit, quos nemo dixerit, neque cogitauerit Leonem ignorasse: sed nondùm isti Chalcedonenfis concilij canones, nec Antiocheni, neque Laodicensis in codice illo ferebantur: fortassè nondùm erant in Latinum sermonem conuersi. quot enim Synodorum & quarum canones Dionysius cognomento Exiguus, diù antè trātulisset, nescimus. hunc enim scribit Cassiodorus in libro de institutionibus diuinarum literarum, amicum suum familiarissimum, rogatu Stephani episcopi Salonitani, ex Græcis exemplaribus ecclesiasticos canones trātulisse, quos hodiè, inquit, vsu celeberrimo ecclesia Romana complectitur: sed fieri potest, vt nec ille omnium synodorum canones, nec alius post eum, vsque ad tempora Leonis III. Canones synodorum, quæ hîc prætermisæ sunt, trātulisset: sicut etiam fieri potuit, vt 200. annis, & amplius ante Dionysium istum à synodo Nicena, nulla alia canonum Græcorum translatio facta fuisset. Sed respondeamus deinceps de Gratiano, quem nobis etiam, tãquam testem quoquæ vestræ causæ, obiecistis, quem dicitis

dicitis pleraque decreta, quæ in his epistolis extant, alijs tribuere, & ea, quæ istis adscribit, in eorum epistolis non extare. Vndè liquidò cõstare cõcluditis, neq; Gratianum omnes istas agnouisse: ideoq; post eum pleraq; confictas esse: & si quas ille habuit, alias tamen ab his fuisse. Hæc vos. Nolo hîc exclamare in istud vestrum tam ardens fingendi studium. Quid enim impudentius esse potest, quàm id dicere, quod omnibus pateat, falsum esse? Miseros Luteranos, quibus tanta fingendi licentia, ad suum & vestrum interitum, Centuriatores vestri illudunt. Facite, quæso, periculum, an vera sint, quæ hîc dicunt. Sumite in manus priorem tomũ conciliorum, & incipientes à prima epistola Clementis, percurrite reliquas omnes, conferendo Decreta, quæ ex ijsipis epistolis, quas negant, à Gratiano sumpta sunt, & in causas ac distinctiones operis sui relata, quæ sunt in margine notata: & videbitis nullum eorum varijs Pontificibus tribui, sed suis primis authoribus. Vt ex prima epistola Clementis sumpta sunt à Gratiano decreta 12. & eidem Clementi assignata, si quæ verò decreta ex his ab alijs postea consecutis Pontificibus, vt Anacleto, Euaristo, Alexandro, aut alijs, siue nominatim citata sunt, siue mutuata quasi propria, vt nos cùm scribimus, facere solemus, hoc non facit incertos authores epistolarum, quis hoc dicit? sed potiùs earum autoritatem confirmat, quæ tanta erat, vt alij Pontifices consecuti, & verbis & sententijs superiorum vterentur. sic in prima epistola Clementis notatum est in margine Decretum vnum nominatim ab Alexandro citatum: alterum ab Anacleto & Fabiano: aliud ab Euaristo eisdem verbis & sententia mutuatum. Item aliud eadem sententia, sed non eisdem verbis ex epistola 1. Clementis sumpta sunt à Gratiano decreta decem, & auctori suo, id est, Clementi nominatim assignata: ex tertia epistola sumpta sunt quatuor decreta: ex quinta sumpta sunt tria decreta, quæ suo item auctori adscripta sunt. Ex 1. epistola Anacleti Decreta 11. ex 2. Decreta 16. quæ suo quoq; auctori, id est, Anacleto tributa sunt. Idem factum est à Gratiano in reliquis epistolis Pontificum Apostolicorum, vt quiuis vestrum experiri potest. Sed ponamus verum esse, quod tam apertè finxistis, pleraque decreta, quæ in horum Pontificum epistolis extant, alijs Pontificibus à Gratiano tribui: si propter hanc causam illas negatis, sit vobis libera eligendi optio, vtrius illas esse malitis, siue eius, cui Gratianum tribuisse dicitis, siue cuius nos esse dicimus. nihil enim nostra referre arbitror, dum contra vos differimus, cùm vtrique sint Apostolici Pontifices, quorum ex æquo omnium epistolas negatis. Quòd si dicitis, hinc saltem apparere non esse certum, cuius sint, an idem est, non agnouisse epistolam, & non agnouisse auctorem epistolæ? si non est idem, quod negare non potestis, si sensu communi carere non vultis, cur vos concluditis, ex eo liquidò constare, neque Gratianum omnes istas agnouisse? Tameñ cùm dixistis, non omnes istas agnouisse, satis significare videmini agnouisse aliquas. Credo quia pudebat vos tam apertè in falso deprehendi, si nullas agnouisse

*Commentum
euidens Mag^r
deburgen.*

*Decreta ex
epistolis pontificum
Apostolicorum à
Gratiano sumpta,
suis authoribus
& non alijs, assignata sunt.*

*Repugnancia
Magd. dicen-
tium post te-
pora Caroli
Magni factas
fuisse has
episto-*

*Authoritas
quæ, quàm
cui præstet
tulo.*

*Negatio quæ,
cur vel me-
pta, vel ridi-
cula.*

*Exemplaria
euāgeliorum
& LXX. alia
alijs meliora-*

*De decretis
sumptis, siue
citatis ex epi-
stolis Pōt. quæ
in eis non re-
periuntur.*

uisse diceretis. Et nos ergò illis, quas agnouisse significastis, aduersus vos differetes, vt conuincamini, contenti sumus. Illud verò valdè ridiculū est, quod adiunxistis, ideoq; plerasq; confictas esse post eū. Qui enim prius dicebatis, circa tempora Caroli epistolas istas Pontificū Apostolicorū, quas nos defendimus, & vos tanquàm falsas accusatis, fictas esse: nunc dicitis, plerasq; earum post Gratianum confictas esse: quæ etiam inconstantia factis vestram istam comminiscendi libidinem demonstrat. si vos catholici effecis, vt fingitis, quid interesset, decretum hoc Iginii esse, an Pij, Anacleti, an alterius Apostolici? An quia author libri Iosux, Iudicum, aut Iob, nō sit nominatum certus, idcirco aut nullā authoritatē, aut minorē apud vos habebit? si apud vos vigeret ecclesiastica patrū traditio, non de nominibus & titulis disceptaretis. plus enim ad authoritatem libri vel epistolæ valet ecclesiæ traditio, quàm titulus certi authoris, libri, vel epistolæ. Postremò, quod dicitis quædam decreta, quæ his Pontificibus adscribit Gratianus, in eorum epistolis non extare. Vnum tantum Decretum est, & quidem breuiculus de laicis, nē ingrediantur in sacrarium, cū Missa celebratur, à Gratiano citatum ex Clemente de Conse. dist. 2. c. Sacerdotum. quod in epistolis eius non reperitur. quod cū peti possit, vt in exemplari, quod Gratianus habuit, legeretur, atq; in eo fortassè loco epist. 3. cū de Missis nō celebrandis sine iussu episcopi sancitur, quæ intèperies est, qā aliud exemplar in vno aut altero loco, melius aliquadò repertum sit, si fortè repertum est, idcirco illa omnia, quæ habemus, negare? Negate ergò hac ratione euāgelia, quia alia alijs meliora exemplaria aliquandò reperiantur. Negate etiam editionem LXX. interpretum, quia nunc quoq; vt olim apud Patres varia exemplaria reperiantur, quæ plus aut minus habeant. Ex Decretis verò Anacleti vnum quoquē citatur à Gratiano, 2. q. 7. de laicis, nē in accusatione episcoporum audiendi sint: quia, inquit, oppidò eis quidam infesti sunt, & indignum est, vt ab eis accusentur, qui eorum grauitatem nolunt imitari: quod quidem Decretum eisdem ferè verbis non in Anacleto, sed in epistola Eusebij scriptum est: sed quia Eusebius, quo maiorem authoritatem decreto suo adderet, nē quis nouum putaret, obseruatum hoc hætenus, & constitutū esse dixerat, laicos scilicet non accusare episcopos, propter subiectam rationem, annotauit aliquis concordantiam, vt vocat, cum Decreto Anacleti, de simili accusatione laicorum prohibita. quod cū Gratianus magnus decretorum collector, sed interdum fortassè non multum accuratus in discernendis, quæ colligebat, sic obseruatum reperiret, Eusebij decretum adscripsit quoq; Anacleto, quod quidem etsi non omnino verbis, sententia tamen cum Anacleti decreto conuenit: quod est in epistola 2. vt accusatio Episcoporum non fiat, nisi ab idoneis & probatissimis: & paulò post, non esse iudicandos ab humanis, aut prauæ vitæ hominibus: Humanos enim vocauit carnales, quos non oportet, vt ait idem Eusebius in eodem loco, persequi spirituales. hi enim sunt, id est, humani & carna-

carnales, qui nolunt castitatem & grauitatem Episcoporum, sicut ait Eusebius, imitari. Est alterum decretum, quod citatum est à Gratiano ex Anacleto simul & Zacharia, 93. dist. c. Iuxta sanctorum Patrum, vt singulis annis visitent Episcopi Limina Apostolorum, quod nec in epistolis Anacleti reperitur, neq; Gratianus Anacleto solum tribuit, sed Anacleto & Zachariæ, quia vtrique reperit adscriptum ab eo, qui non potuit scire, vtrius horum esset. fortasse nec Anacleti, neque Zachariæ est. nec enim in epistolis Zachariæ primi legitur, nec aliàs vllius Zachariæ editas epist. habemus. Sed si hoc obstare videtur, quo minùs veræ sint epistolæ Anacleti, quod hoc decretum in eis non reperitur, quod fortasse nunquam in eis scriptum fuit, vel seorsum fortè ab eodem traditum, vel si scriptum fuisse concedamus, ab aliquo postea vel deletum, vel (vt fieri solet) à librario prætermisum: si hoc, inquam, obstat, obstat etiam, quo minùs Hieremię prophetiam veram esse credatis, quia non reperitur in ea, quod Matthæus ex ea citat: Et acceperunt triginta argenteos precium apreciati, & quę sequuntur, quod vel ab Hebræis sublatum est, vt illud ex Psalmo, Regnauit à ligno Deus. & multa alia, quæ Iustinus Martyr, contra Tryphonem Iudæum differens, notauit, aut fortasse citatum est ex descriptionibus Hieremiæ, quas Græci vocant ἀπογραφὰς, quæ citantur 2. lib. Maccabæorum cap. 2. in quibus scriptum erat de igne illo altaris, ab ijs sacerdotibus, qui captiui ducēdi erant, abscondendo, quæ iam non extant. Ex epistolis Euaristi nullum decretum citatum est à Gratiano, quod non in eis reperitur: nullum item ex epist. Alexandri. Illud enim, vt nemo sit idem accusator, & idem testis, Gratianus 2. q. 4. c. Nullus. non Alexandro, sed Fabiano adscripsit, cuius plures fortassis habuit epistolas, vt plures Pij quoq; Pontificis habuisse videtur. Lōgum est, cætera huius generis velle persequi. satis hætenùs de Gratiano responsum sit, qui siue plures epistolas alicuius Pontificis habuerit, in quibus reperiantur quędam, quæ in nostris non leguntur: siue adscribendo illa non suis authoribus aliquãdò errasset, alienum est ab omni ratiōe & iudicio recto, vt illius vel error in adscribēdo alienis authoribus, vel in reperiendo plures epistolas, casus vel diligentia fidem eis epistolis deroget, quas nūc habemus, & idē habuit. Hætenùs de quatuor testibus, ex quibus duo, id est, Eusebius & Hieronymus, producti sunt à Magdeburgēsis ad dicendum testimonium in epistolas pontificum secundi seculi, nihil dicendo: quod nihil aliud mihi esse videtur, quàm mutos testes citasse. Ex duobus reliquis Damasus epistolę Clementis ad Iacobum fratrem Domini, & epistolis Anacleti testimonium dedit: in cæteris, quas non vidit, aliorum pontificum, testis Magdeburgensium mutus. de Gratiano, quarto teste Magdeburgensium, quid attinet dicere, quodnam ille testimonium epistolis Pontificum Apostolicorum tribuerit, quatum decretis ad ecclesiæ catholicæ vsum in vnum colligendis, non sine laude insudauit? Respondeamus igitur deinceps de quinto istorum testibus, non quidem muto, sed ita vocali, vt

Matth. 27.
 Psal. 97.

Secundum
 Magd. neque
 prophetia Hierem. vera est,
 quia aliquid
 ex ea citatur,
 quod in ea non
 reperitur.

Vnū tantum
 testem recensetur
 et edio

*corruptum in
epistolas Pō.
Magd produ-
xerunt.* infans potiùs & elinguis videatur, vt ex verbis & formula testimonij eius, à quouis mediocriter loquente, intelligi potest, ad quem, vt fortissimum, tanquã ad triarios, vt prouerbio dici solet, ad extremum à Magdeburgensibus ventum est. qui quidem tum solus est, (non enim plures in causã suã producere potuerunt: qui testimonium contra Epistolas Apostolicorum Pontificum dicerent) soli autem non est credendum, secundum Apostolicam regulam, quã de testibus in lib. 2. de constitutionibus Apostolorum à Clemente Romano scripta est, quam nostri hodiè in iudicijs sequuntur, *μη πιστεύω μόνον* (inquit) cùm scriptum sit, In ore duorum vel trium stabit omne verbum: Tum odio correptus ad dicendum testimonium accedit idem accusator, & testis contra sacras leges. Sic enim ait monachus vester, cognomento Kaltheisen: Sed fortassè quædam alia sunt longa & magna Clementis & Anacleti attributa summis Pontificibus: in quibus, volentes Romanorum Sedem, omni laude dignissimam, plusquàm expedit, exaltare, se penitèntis fundant: cùm tamen omninò non videantur illorum sanctorum epistolæ. Hęc ille vester. Cuius testimonio quæ fides adhibenda est, qui statim in ipso proœmio testimonij sui fallitur opinione, & odium suum prodit? excellentia enim Sedis Apostolicæ, quam iste odit, non est, vt idem fingit, in his epistolis fundata, sed in euangelio, vt fatiis loco suo demonstratum à nobis est. Sed quid iste ignotus testis dicit, quem ante 60. annos vixisse iactatis? (nec antiquiorem enim, neq; meliorem reperire potuistis) quid, inquam, aliud dicit, quàm quod vos dixistis, vt eadem inscitia tinctus? non potuisse scribere Clementem ad Iacobum fratrem Domini, neque fuisse successorem Petri, item Hieronymum non meminisse de his epistolis. Quare ad hęc responsum sit vestro monacho idiotæ, & testi ignoto, vt vobis responsum est, nè eadem cum tædio & sine nec essitate repetam. Ad illud tantùm respondebo, quod iste vester senex in extrema parte testimonij sui accusatorij obiecit, inueniri in epistolis Clementis differentiam Episcoporum à sacerdotibus, quæ tamen (inquit) longo post hunc Clementem tempore in ecclesia orta est, vt Hieronymo placet *Magdeb.* & Damaso. Si longo post tempore orta est differentia episcoporum & sacerdotũ, quomodò Apostolus ad Timotheum scripsit, Aduersus presbyterum noli recipere accusationem, nisi sub duobus aut tribus testibus? At necesse est, vt iudex maior sit ijs, quorum iudicio præest. Erat igitur ante Clementem ex diuina institutione maior episcopus, quàm presbyter, sed videamus, quid Hieronymo placeat, & quid Damaso, quod iste produxit. Hieronymus in epistola ad Euagrium itã scribit: Quod Aaron & filii eius, atque Leuitæ in templo fuerunt: hoc sibi episcopi, presbyteri, & diaconi in ecclesia vindicent. Quis autem dicat, non fuisse in templo differentiam inter summum sacerdotem Aaron, & filios eius minores sacerdotes? Quod si fuit semper, fuit igitur semper, auctore Hieronymo, differentia in ecclesia inter episcopos & presbyteros. Idem rursus affirmat in epistola

*Mendacium
testis produ-
xit à Magdeb.
contra scrip-
turã Pauli.*

*Quid Hieron.
de differentia
episcopi sen-
serit.*

stola ad Nepotianum. Cùm autem idem beatus Hieronymus in eadem epistola ad Euagrium dicit, quod neque K altheisen intellexit, neque Magdeburgenses intelligunt, eundem esse episcopum & presbyterum: factumque esse ad schismatis remediũ, vt vnus eligeretur, qui ceteris preponeretur: non hoc voluit dicere, neque dixit idem esse, esse episcopũ, & esse presbyterum: sed eundem esse episcopum & presbyterum. quod à principio quidem ita fiebat, vt propter paucitatem fidelium vnus & idem esset episcopus & presbyter: cùm non esset opus in singulis ecclesijs alio episcopo, & alio presbytero, si quidem in episcopo presbyter contineretur. At postquam cepit opus esse pluribus presbyteris, tunc non amplius erat vnusquisque idem presbyter & idem episcopus, nè tot essent episcopi, quot presbyteri: atque ita fieret (vt ait idem Hieronymus) vt vnusquisque ad se trahens Christi ecclesiam, rumperet. Rursus idem Hieronymus in commentarijs epistolæ ad Titum: Quid enim, inquit, facit episcopus, quod non faciat presbyter, excepta ordinatione? Ergo placet Hieronymo, vt sit differentia episcoporum & sacerdotum ratione ordinationis. Episcopus enim ordinare potest ministros ecclesiæ, presbyter verò non potest. Iam vt de Damaso respondeam, miror tam tardum fuisse istum sexagenarium testem, vt Damasum, quem nobis obiecit, non intellexerit, quomodo enim placet Damaso, ortam esse post Clementem differentiam episcoporum & presbyterorum, qui in epistola 3. de chorepiscopis eos repræhendit, quod cùm nihil aliud essent, quam presbyteri, tamen officium episcopi vsurparent? docetque tota illa epistola esse differentiam, ratione ordinationis, inter episcopos & presbyteros: quare illis non conuenire nomen episcopi, nec officium. Sed de differentia episcoporum & presbyterorum, scripsi copiosè in libris de Hierarchicis ordinationibus ministrorum ecclesiæ catholicæ: si quis plura hinc desiderat, indè petat. Hastenùs de testibus Magdeburgensium in epistolas Pontificum.

De interpretatione Hieronymi, quæ in locis veteris testamenti in epistolis Pontificũ Apostolicorum citatis, reperitur loco interpretationis LXX. qua illi Pontifices vsi sunt, cur hoc factum sit, & quo exemplo, & quomodo probetur manifestè vsos esse authores harum epistolarum interpretatione LXX. item de interpretatione LXX. in epistola Pauli ad Heb. quomodo & quare Paulus non sit ea vsus in epistola ipsa, quam Hebraicè scripsit, sed interpres potius epistolæ. Quomodo diuino consilio factum esse videatur, vt in plerisque locis veteris testamenti citatis, interpretatio Hieronymi in his epistolis posita sit ad eos redarguendos, qui aliquando dicturi erant, fuisse factas epistolas tempore Caroli Magni, & quid argumenti antiquitatis harum epistolarum, ex hac interpretatione accesserit, & quomodo. Cap. 21.